

WSZYSCY JESTEŚMY RÓWNI

Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia na świecie żyje 1,3 miliarda osób z niepełnosprawnościami, co stanowi 16% całej populacji. W krajach Unii Europejskiej, zgodnie z danymi Eurostatu, to 27% mieszkańców powyżej 16. roku życia. W Polsce odsetek ten wynosi ponad 24%. Liczby te nieustająco rosną, dlatego istotne jest wspieranie osób z niepełnosprawnościami, podnoszenie jakości ich życia, a także edukowanie społeczeństwa, w tym przyszłych nauczycieli.

 Olimpia Orządała

 dr Dorota Prysak
Instytut Pedagogiki
Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji
Uniwersytet Śląski
dorota.prysak@us.edu.pl

Udział służb mundurowych w Dniu Godności Osób z Niepełnosprawnością na Uniwersytecie Śląskim to już tradycja | fot. Konrad Matinyarare

Osoby z niepełnosprawnościami tworzą zróżnicowaną grupę, część z nich doświadcza niepełnosprawności intelektualnej. Pracą z takimi osobami zajmuje się dr Dorota Prysak z Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, która łączy dydaktykę akademicką z nauczaniem w szkole specjalnej.

Obecnie coraz częściej mówi się o inkluzji społecznej. Świat, w tym Polska, staje się bardziej otwarty na osoby z niepełnosprawnościami, starając się włączyć je w życie społeczne. W ciągu ostatnich kilkunastu lat wiele zmieniło się pod względem dostępności architektonicznej – przykładem jest montowanie podjazdów dla wózków czy odpowiednio szerokich wind. Najtrudniejsze okazują się bariery mentalne istniejące w społeczeństwie.

– Maria Grzegorzewska, twórczyni pedagogiki specjalnej, zwracała uwagę na potencjał osoby niepełnosprawnej. Najczęściej przywoływane jej słowa to: „Nie ma kaleki, jest człowiek”. Byłam uczona i tak również sama uczę, że aby wspierać osoby z niepełnosprawnościami, najpierw należy je poznać. Zobaczyć ich perspektywę, dowiedzieć się, z czym te osoby się stykają i w jakim środowisku na co dzień

funkcjonują. Dopiero później możemy zaproponować działania dostosowane do ich indywidualnych potrzeb – mówi naukowczyni z UŚ. – Coraz częściej mówimy nie o niepełnosprawności, tylko o osobach zróżnicowanych pod kątem potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Ten pogląd jest mi szczególnie bliski, ponieważ uważam, że każdy z nas ma jakieś potrzeby, należy tylko stworzyć przestrzeń, w której możemy się spotkać, poznać i poczuć bezpiecznie.

Istotną rolę w inkluzji społecznej odgrywają nauczyciele pracujący z osobami z niepełnosprawnościami, a także akademicy kształcący przyszłych pedagogów specjalnych, pracowników socjalnych czy pracowników domów społecznych. Nauczyciele często pracują nie tylko w przedszkolu czy szkole, lecz również w środowisku lokalnym osób z niepełnosprawnościami.

Zapewne część z nas nie wie, jak się zachowywać podczas spotkania z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Często takie osoby mogą wydawać się nam zbyt szczerze, co powoduje, że ich unikamy. Tymczasem, jak uważa badaczka, możemy się od nich wiele nauczyć. Ich świat jest prosty, a zero-jedynkowe podejście może pomóc nam uporządkować myślenie. Szczerota z kolei otwiera nam drogę do bycia bardziej autentycznym.

– Wiele zależy od nas samych i tego, jaką jesteśmy osobą i jaki mamy system wartości. Nie ma rzeczy niemożliwych. Bariery wynikające z niepełnosprawności intelektualnej nie przeszkadzają w nawiązywaniu relacji z takimi osobami – podkreśla dr Dorota Prysak.

Nasz język, zwłaszcza specjalistyczny, jest bardzo zawiły dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ważne jest zatem, aby w komunikacji stosować krótkie i proste sformułowania.

– Im prościej, tym lepiej. Zdania powinny być nieskomplikowane i odnosić się do ich znajomości rzeczywistości oraz wiedzy, ponieważ wtedy jest im łatwiej zrozumieć nasz komunikat – mówi badaczka.

Szczególnie kluczowa okazuje się tu także komunikacja niewerbalna. Osoby z nie-

pełnosprawnością intelektualną mówią do nas swoim ciałem, np. za pomocą mimiki komunikują, czy coś rozumieją albo czy się zgadzają. Pedagog pracujący z takimi osobami powinien być szczególnie uważny, ponieważ musi nabyć wiedzę, jak dana osoba się komunikuje. Pomaga w tym umiejętność bycia uważnym obserwatorem.

– Czasami zapominamy, że będąc nauczycielem, również możemy się uczyć od osób, z którymi się stykamy, w tym od osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wszyscy uczyliśmy się od siebie nawzajem. Praca z osobami z niepełnosprawnościami może być naprawdę fascynująca i inspirująca. Wydaje mi się, że pomagają nam żyć i przezwyciężać różne kryzysy – przyznaje naukowczyni.

Dr Dorota Prysak angażuje się w różne projekty związane z osobami z niepełnosprawnościami. Podczas pobytu naukowego w Hiszpanii wymieniła doświadczenia z tamtejszymi nauczycielami zajmującymi się kształceniem osób z niepełnosprawnością intelektualną i poznała nowe propozycje rozwiązań w zakresie wsparcia. W ostatnim czasie nawiązała także współpracę z Zespołem Szkół nr 6 im. Króla Jana III Sobieskiego w Jastrzębiu-Zdroju. Pod opieką nauczycieli szkoły jej przyszli informatycy tworzą aplikację mającą na celu przygotowanie nauczycieli do pracy w grupie zróżnicowanej. Naukowczyni organizuje również Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością odbywający się na kampusie Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. W wydarzeniu uczestniczą nie tylko nauczyciele i studenci, lecz również m.in. przedstawiciele służb mundurowych (policjanci, strażacy, funkcjonariusze Służby Więziennej, zawodowi wojskowi, leśnicy, służby zdrowia), którzy przygotowują warsztaty i uczą się, jak komunikować się z osobami z niepełnosprawnościami.

– Praca z osobami z niepełnosprawnością intelektualną pokazała mi, że tak naprawdę wszyscy mamy podobne problemy i doświadczenia. Oni mają takie same potrzeby jak my. Chcą pracować, chcą być kochani i mieć dzieci. Wszyscy jesteśmy równi – podsumowuje dr Dorota Prysak.

